

je pobegnil v gozd k razbojnikom.

Razbojnik Bolte je pobegnil od vojakov, ker je poneveril denar, in se pridružil razbojnikom.

Janezku so pomagali grajski do izobrazbe; ker je bil razumen, je postal nadgozdar; poročil se je z ubogo, a pridno Joštovo Liziko.

Janezek je šel z grofičem po svetu, da se je izobrazil.

Razbojnike in tobakarja Štefana so zaprli in zasliševali. Vsi so skesano priznali svojo krivdo in se lepo spovedali. Obsodili so jih na smrt. Na morišče jih je spremljal župnik in velika množica ljudi. Pred usmrčitvijo so obsojenci nagovorili gledalce in jim pripovedovali o svojem zgrešenem življenju. Opominjali so jih, naj se varujejo take poti in takega konca. Umrli so tako lepo, da je bilo ljudstvo kar ginjeno.

Mlinaričevi nauki pred smrtjo so v vseh Schmidovih povestih. Tudi Blažetova poroka z mojstrovo hčerjo ni nova (že Cigler v Sreči v nesreči!).

Te skupnosti je najti med Blažetom in Pridnim Janezkom, vendar so precēj drugotnega pomena; Schmid mu je mogel biti le v oporo, celotna zamisel pa je Slomškova. Po vsem tem smemo trditi, da so vsi vplivi tako stranskega pomena, da je Blaže in Nežica izvirno delo. Izvirno po zamisli in izpeljavi. Zavedati pa se je treba, da Slomšku tu ni šlo za umetniško dovršeno knjigo, ampak za praktično šolsko vadnico. V uvodu pravi: »Boš bral, kar sta se Blaže in Nežica v šoli učila, naj se tudi tebe nauk prime. Beri, šteji in poskušaj, kolikor toliko se te bo prijelo in veselilo tudi kaj znati.« In knjiga se zaključuje z Martinovimi besedami: »Bodi Bogu hvala za vse, posebno pa za nauk, ki smo ga v mladih letih imeli. Bolje so nas starši in učitelji naši z naukom oskrbeli, kakor bi nam bili jezere zapustili. Zdaj poskušamo, kar smo svoje dni brali: Kar se v mladosti naučiš, s tem se za starost oskrbiš.«

Janez Kolenc

Kje polje si, kje sončno polje . . .

Ne morem, draga, o ljubezni peti,
tu laž je, ki zakriva jo megla,
in zid je tu kot zadnji cvet srca,
in ko drhtim, le njega smem objeti.

Ven, ven... Kje polje si, kje sončno polje,
kjer radosti zalije smeh oči,
kjer roka mi kot vetrič zadrhti,
kjer trav šelest skrivnostno v srcu polje,
da vriskam, pojem soncu in vsemu,
ko žarki po obrazu mi kipijo
in se kot rožice v laseh lovijo
in v travo ležem se in mislim v snu...

O moje njive, ve, kipeče njive,
rad s kepami prsti bi se igral
in božal zemljo, s plugom jo oral,
v razore se potapljal rad vabljive.
Nad mano bi škrjanček pesem pel
in v delu bi ljubezni me spominjal
in s pesmijo srce mi kot pregrinjal
in jaz bi žvižgal mu in koprnel...

Kje hoste ste, nemirne moje smreke,
ponosni hrast in gaber, kje, bršljan
in vetrič v lističih kot mehka dlan,
na štor se vsedeš... zreš... pripreš si veke...
O gore moje, moj ponos razpet,
ko gledal z vrha v daljne sem doline
in kakor orel spenjaj se v višine,
moj Bog, tu pa sem kakor živ skelet.

Kaj naj zdaj pojem? Da bi z mano bile,
na glavi ruto ti in vrč vode,
a jaz s prstjo umazane roke
in bi po trati, draga, se lovila.
»Kako otročji si...« in sladek smeh...
in rožo bi ti vtaknil v črne lase
in roke bi oplel ti v žitne klase
in smeh in radost, sonca žar v očeh...

Sama bi bila... sama... a predana
vsemu, vsemu, kar raste in živi,
in ker v ljubezni poje in kipi,
in Jolko jaz, ljubila ti bi Žana.
Na glavi ruto ti in vrč vode
in v rokah bi ti klasje trepetalo
in polje, hoste, vse bi se smejalo,
ves svet bi bil kot najino srce...

Moj Bog, kje polje, njive ste, gozdovi,
kje si, prostost, kje, sonca žgoči žar,
in kje ti, Jolka, da se dam ti v dar?!
Molk, molk... ječe težko mi le grobovi.